

Europese Commissie
DG Milieu, Directoraat B
t.a.v. de heer Michael Hamell
Wetstraat 200
1049 Brussel

Bureau LNV Raad
Herrmann-Debrouxlaan 48
B-1160 Brussel

Datum 30 oktober 2009
Kenmerk BRE-LNV 065/09
Blad 1/5
Bijlage(n) 2
Betreft Natuurherstel Westerschelde
C.c.

Telefoon +32.2.679.15.43
Fax +32.2.679.17.76
E-mail bre-lnv@minbuza.nl

Bij brief van 1 juli 2009, ENV.B.Ares (2009) 151342, hebt u drs. R.P. van Brouwershaven van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit gevraagd om informatie over de gronden, die hebben geleid tot het besluit van de Nederlandse Ministerraad inzake buitendijks natuurherstel van 17 april 2009¹. Uw brief is op 8 juli 2009 ontvangen op het ministerie. Aangezien het helaas niet mogelijk was binnen de gestelde termijn te antwoorden is bij brief van 1 september 2009, kenmerk BRE-LNV 053/09, bericht dat er zo spoedig mogelijk inhoudelijk zou worden geantwoord. Gelet op de voorziene nadere besluitvorming door de Nederlandse ministerraad ten aanzien van dit dossier op 9 oktober jl., kan ik eerst nu een antwoord sturen.

Inmiddels kan ik u meedelen dat de Nederlandse regering na een finale toets van de uitvoerbaarheid van het kabinetsalternatief tot de conclusie is gekomen dat het plan voor buitendijks natuurherstel op onoverkomelijke bezwaren stuit. De Nederlandse regering acht na ampel beraad de ontpoldering van de Hertogin Hedwigepolder onontkoombaar voor het beoogde natuurherstel van de Westerschelde. Ik wil u daarover nader informeren.

Het dubbelbesluit inzake buitendijks natuurherstel van 17 april 2009

In de Scheldeverdragen (2005) zijn onder meer afspraken vastgelegd over de vaarwegverruiming en het natuurherstel van de Westerschelde. In het Verdrag betreffende de uitvoering van de Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium² staat dat totaal 600 hectare estuariene natuur aan Nederlandse zijde zal worden gerealiseerd, waarvan de Hedwigepolder onderdeel uitmaakt. De Nederlandse regering heeft – mede vanwege de gevoelens in Zeeland en het politieke speelveld in de Tweede en Eerste Kamer - gezocht naar alternatieven voor ontpoldering van de Hedwigepolder, zijnde 300 hectare.

¹ Brief van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Tweede Kamer 2008-2009, 30862, nr. 25

² Trb. 2005, 310

In de brief van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit aan de Tweede Kamer van 17 april 2009³ is aangegeven dat de Nederlandse regering er de voorkeur aan geeft om herstel van de genoemde 300 hectare estuariene natuur in de Westerschelde te realiseren zonder ontpoldering. De Nederlandse regering besloot een uiterste poging te doen dit natuurherstel buitendijks te realiseren door uitvoering te geven aan het alternatief “aanleg buitendijkse schor” van de Zeeuwse Waterschappen en zo nodig door het aanvullend (gedeeltelijk) overnemen van het alternatief “Land van Saeftinghe” van de Stichting Levende Delta. Het alternatief gaat uit van een integrale benadering, waarbij werd beoogd recht te doen aan het drieluik natuurlijkheid, veiligheid en toegankelijkheid van de Westerschelde, conform de afspraken in de vier Scheldeverdragen met het Vlaams Gewest⁴. Mocht dit buitendijkse alternatief onverhoopt op onoverkomelijke (juridische) bezwaren stuiten in het kader van EU-regelgeving, dan zou het oorspronkelijke voorstel van het ontpolderen van de Hedwigepolder - in lijn met het Verdrag inzake de ontwikkelingsschets 2010 - tot uitvoering worden gebracht.

Buitendijksalternatief biedt onvoldoende soelaas

De bovengenoemde buitendijkse natuurherstelmaatregelen zijn mede naar aanleiding van de voorlopige voorziening van de Raad van State van 28 juli jl. (zie hieronder) en reacties van uw kant versneld aan validatie door een consortium van onafhankelijke adviesbureaus onderworpen. Het validatieonderzoek is uitgevoerd door een consortium van Grontmij Nederland BV, Bureau Waardenburg en Svašek Hydraulics. Het was gericht op validatie van de bijdrage van de buitendijkse maatregelen aan natuurherstel, de uitvoerbaarheid van de maatregelen en de effecten voor aspecten als veiligheid en scheepvaart. Ook de kosten van het buitendijkse natuurherstel zijn scherper in beeld gebracht.

Het validatieonderzoek wijst uit dat de in het kabinetsbesluit van 17 april jl. opgenomen voorkeursvariant van buitendijks natuurherstel niet leidt tot verbetering van de staat van instandhouding van de estuariene natuur in de Westerschelde. De conclusie is dat de nieuw te creëren natuurwaarden een belangrijke aantasting veroorzaken van bestaande beschermde natuurwaarden en dat de voorkeursvariant niet leidt tot de noodzakelijke uitbreiding van de oppervlakte estuariene natuur. Verlaging van delen van het land van Saeftinghe leidt op de korte termijn tot aantasting van het huidige habitatype H1330 (schor), waarvoor eveneens een herstelopgave geldt. Verlaging leidt niet tot de noodzakelijke uitbreiding van de oppervlakte aan estuariene natuur en heeft negatieve effecten op de foeragemogelijkheden van een aantal vogelsoorten.

³ Brief van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Tweede Kamer 2008-2009, 30862, nr. 25

⁴ Trb. 2005, 310; 312; 316; 328.

De Nederlandse regering kon niet anders dan concluderen dat op grond van ecologische en juridische overwegingen en met inachtneming van verdragsrechtelijke en Europeesrechtelijke aspecten, de voorkeursvariant van herstel van estuariene natuur in de Westerschelde volgens het alternatief van buitendijkse schorren geen soelaas biedt. De Nederlandse regering heeft daarom op 9 oktober jl. besloten – in lijn met het kabinetsstandpunt van 17 april jl. - het oorspronkelijke voorstel van het ontpolderen van de Hedwigepolder tot uitvoering te brengen, overeenkomstig het met het Vlaams Gewest gesloten Verdrag betreffende de uitvoering van de Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium.

Als bijlage treft u aan de brief van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit aan de Tweede Kamer van 9 oktober jl., waarin het besluit van de Nederlandse regering om alsnog de Hedwigepolder te ontpolderen is toegelicht. Het betreffende validatieonderzoek is eveneens bijgevoegd.

Uitspraak Voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State

Door onder meer natuurbeschermingsorganisaties is beroep bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State ingesteld tegen het Tracébesluit en tegen de besluiten, verleend ter uitvoering van het Tracébesluit. In de beroepsprocedures vechten deze organisaties de opvatting aan dat er voldoende zekerheid bestaat dat geen aantasting van de natuurlijke kenmerken van de Westerschelde zal plaatsvinden als gevolg van de derde vaarwegverruiming.

De Voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft op 28 juli jl. een voorlopige voorziening getroffen. Dit betekent dat, tot uitspraak is gedaan in de lopende bodemprocedures tegen het Tracébesluit en de besluiten die daaraan uitvoering geven, geen baggerwerkzaamheden kunnen plaatsvinden. Uitspraak in de – gevoegde – bodemprocedures wordt verwacht in januari 2010.

Naar het voorlopig oordeel van de Voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak heeft de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit niet met de ingevolge artikel 6, derde lid, van de Habitatrichtlijn⁵ vereiste zekerheid kunnen concluderen dat de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied “Westerschelde & Saeftinghe” niet worden aangetast. Er kan zijns inziens niet met de vereiste zekerheid worden vastgesteld, dat de op korte termijn in het Milieueffectrapport (MER) bij het Tracébesluit verwachte negatieve effecten voor de oppervlakte laagdynamische estuariene natuur (onderdeel van Habitattyp

⁵ Richtlijn 92/43/EEG

1130, estuaria) – namelijk een tijdelijke afname met maximaal 0,7% (circa 40 ha) - op langere termijn teniet kunnen worden gedaan door de in het Tracébesluit voorziene methode van plaatrandstortingen van baggerspecie. Bij de beoordeling van de significantie van deze afname heeft de voorzitter de huidige zeer ongunstige staat van instandhouding van het habitatype meegewogen. Om onomkeerbare gevolgen te voorkomen, schorst de voorzitter vervolgens de door de minister op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 verleende vergunning.

Geen significante effecten vaarwegverruiming

In het Tracébesluit ‘Verruiming vaargeul Westerschelde’, gepubliceerd op 17 juli 2008, is op basis van het MER en de Passende Beoordeling (PB) geconcludeerd dat er geen significant negatieve effecten van de derde vaarwegverruiming op de natuurwaarden te verwachten zijn en dat de kenmerken van het Natura 2000-gebied niet worden aangetast. Het onderzoek dat ten behoeve van dit MER en de PB als bedoeld in artikel 6, derde lid, van de Habitatrichtlijn was uitgevoerd, richtte zich niet primair op de vraag in hoeverre de vaarwegverruiming bijdraagt aan herstel van natuur, maar op het voorkomen van schade aan de natuur. Het gaat daarbij om zogenoemde plaatrandstortingen van baggerspecie, die er volgens het MER toe zullen leiden dat, na een tijdelijke afname van de oppervlakte laagdynamische estuariene natuur met ten hoogste 0,7 %, per saldo een toename zal plaatsvinden van deze oppervlakte. Daarbij is uitgegaan van de best beschikbare gegevens en – in het licht van de onzekerheidsmarges – van een worst case scenario.

De Nota Plaatrandstortingen betreft een aanvulling op het MER en geeft een meer verfijnd beeld van effecten van de plaatrandstortingen dan het MER zelf. Uit de in deze nota beschreven wijze van verspreiden van de baggerspeciekan worden afgeleid dat de in het MER voorspelde tijdelijke afname van laagdynamisch gebied van circa 40 ha (0,7 %) met zekerheid niet zal optreden. De uit de vaargeul afkomstige baggerspecie wordt namelijk geleidelijk verspreid op hoogdynamische randen van platen op een zodanige wijze dat direct, vanaf aanvang van het verspreiden van de baggerspecie, laagdynamisch gebied ontstaat. Dit leidt ertoe dat de oppervlakte laagdynamisch gebied zal toenemen met 118 ha in 2015, een oppervlakte die in stand wordt gehouden door op zogenaamde megaduinen te verspreiden en niet direct op het laagdynamisch gebied (het ontwikkelde gebied wordt dus niet verstoord).

Het verweer in de bodemprocedure wordt op deze punten versterkt.

Start natuurherstel

De Nederlandse regering start op korte termijn met de voorbereidende werkzaamheden voor de ontpoldering van de Hedwigepolder. De inzet is in eerste instantie gericht op

mannelijke verwerving van de gronden van de Hedwigepolder. Desnoods wordt het instrument van onteigening ingezet. Bij de uitvoering van het natuurherstel in de Westerschelde hoort een flankerend maatregelenpakket. In overleg met de betrokken agrariërs zal maatwerk worden geleverd om desgewenst elders hun bedrijf voort te zetten.

Graag spreek ik mijn waardering uit voor het door u getoonde begrip bij het zoeken van de Nederlandse regering naar een alternatief voor de in het Verdrag beschreven ontpoldering van de Hedwigepolder. Helaas moet worden geconstateerd dat er geen geschikt alternatief is gevonden. De Nederlandse regering vindt het van groot belang dat nu onverkorte uitvoering wordt gegeven aan het Verdrag.

De Permanente Vertegenwoordiger,
Voor deze,

b. a.

Mr. G.P.G. Kunst
LNV-Raad